

Introducció

Des de ja fa un temps, l'interès del consell de redacció de *Cercles. Revista d'Història Cultural* pels canvis culturals i socials de les dècades del 1960 i el 1970 és ben evident. De fet, tal com recordava Eric Hobsbawm en la seva obra *The Age of Extremes*, aquest període històric es va caracteritzar per una onada modernitzadora a tot el món occidental que es va traduir en unes veritables revolucions social i cultural, que van mutar profundament les estructures i els hàbits socials. Són mostra d'aquest interès, per exemple, el monogràfic del número 16 (2013), dedicat als intel·lectuals davant dels reptes dels anys seixanta, que va incloure aportacions d'Ismael Saz, Javier Muñoz Soro, Miguel Ángel Ruiz Carnicer, Gaiame Pala, Jordi Gràcia, Francisco Sevillano, Ignacio Peiró, Albert Balcells, Jordi Amat, Tomàs Suau, Ramon Civit, Jordi Casassas i Carles Santacana; el número 18 (2015), dedicat a les migracions i els canvis culturals, en què intervingueren sobre la conjuntura en qüestió Clara Carme Parramon, Maria Dasca i Antoni Marimon Riutort; i el número 20 (2017), centrat en diferents aspectes de les bases culturals de la Transició durant l'Espanya franquista, amb aportacions d'Albert Balcells, Mariona Lladonosa, Marc Macià i Albert Royo Campo, Tomeu Canyelles i Elisabeth Ripoll Gil. A més, diferents membres del consell de redacció han participat en l'obra col·lectiva *Quan tot semblava possible. Els fonaments del canvi cultural a Espanya (1960-1975)*, coordinada per Carles Santacana, que va fer sortir a la llum fa uns mesos Publicacions Universitat de València (2018).

Aquests antecedents expressen l'interès d'una part del consell de redacció de *Cercles* per l'estudi de les transformacions

del món cultural espanyol que ajuden a entendre la base cultural de la Transició, amb una visió àmplia i interdisciplinària que tingui en compte la recepció de les noves pràctiques culturals —tant les minoritàries patrimoni de l'elit intel·lectual, com les de difusió massiva— i també el pes de les propostes que mantenen un diàleg viu amb el passat. És obvi que per aprofundir en aquesta temàtica és imprescindible fer un exercici d'història comparada. Va ser amb aquesta motivació que es va convocar el seminari internacional «Canvis culturals en les dictadures dels anys seixanta. Intel·lectuals i cultura de masses», que va tenir lloc a la Universitat de Barcelona els dies 20 i 21 d'octubre del 2017 i que plantejava aquest exercici prenent com a base els casos espanyol, portuguès i grec. La majoria dels autors de les ponències van transcriure les seves intervencions, que han estat sotmeses a *peer view* pel sistema doble cec, tal com marquen les normes de publicacions de *Cercles. Revista d'Història Cultural*.

La reflexió sobre la realitat portuguesa fou a càrrec dels professors Manuel Loff i Daniel Melo, el primer dels quals es va centrar en els canvis generacionals de la societat portuguesa i el rebuig de la guerra colonial, mentre que el segon va analitzar les noves propostes culturals, amb especial èmfasi en el món editorial. El cas grec fou explicat per Konstantinos Kornetis, que evidencià també les noves tendències en el món de la cultura escrita, del teatre, del cinema i de la música i insistí en l'esperit d'emulació de l'esperit del maig del 1968.

El debat fou enriquit per les intervencions dels professors Javier Muñoz Soro, Carlos Rueda i Olga Glondys. Muñoz Soro posà el focus en els límits de l'opinió pública de la societat de l'últim franquisme i les hipoteques que aquesta deixà en herència a l'Espanya de la Transició, mentre que Carlos Rueda evidencià la rellevància de la cultura de massa, i ho feu analitzant la televisió del franquisme i l'intent de crear un imaginari on fer conviure *desarrollismo*, autoritarisme i modernització. Finalment, Olga Glondys utilitzà la figura de l'editor i intel·lectual Josep Maria Castellet per reflexionar sobre les

contradiccions dels intel·lectuals de l'antifranquisme en l'Europa de la Guerra Freda.

En l'apartat de monografia i recerques ens plau subratllar l'estudi de Quim Serra sobre la presència i la difusió del primer socialisme en la premsa progressista catalana del trienni esparterista.

En concloure l'editorial del número 20 de *Cercles. Revista d'Història Cultural* donàvem constància de la prematura mort del nostre amic i company Joaquim Capdevila i Capdevila, la trajectòria intel·lectual del qual podreu llegir en el present número gràcies a l'article de Mariona Lladonosa.